

Sandra Ežmale (Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija,
Rēzeknes Speciālās ekonomiskās zonas pārvalde)

RĒZEKNES SEZ – SASNIEGTAIS 20 GADOS UN NĀKOTNES IZAICINĀJUMI

Atslēgas vārdi: reģionālais atbalsts, reģionālā attīstība, ekonomiskā izaugsme, Rēzeknes Speciālā ekonomiskā zona.

Rēzeknes Speciālā ekonomiskā zona (turpmāk – RSEZ) tika izveidota 1997. gadā kā valsts akciju sabiedrība ar mērķi veicināt tirdzniecību, attīstīt rūpniecību un satiksmi, kā arī preču eksportu un importu caur Latviju. RSEZ administrē valsts atbalstu nodokļu atvieglojumu veidā.

RSEZ 20 gadu pastāvēšanas vēsturē ir notikušas vairākas būtiskas izmaiņas, kas noteica attīstību kopumā. Mainoties Latvijas normatīvajiem aktiem 2004. gadā, tika mainīts organizācijas juridiskais statuss un tā tika pārveidota no bezpeļņas organizācijas par akciju sabiedrību. LR Ekonomikas ministrija nodeva savas akcijas pilsētas pašvaldībai, līdz ar to no 2004. gada līdz 2010. gadam 55% akciju piederēja Rēzeknes pilsētas domei. Neskatoties uz to, ka publiskām institūcijām piederēja akciju kontrolpakete, RSEZ bija privātu tiesību subjekts, kas bija pretrunā ar tās izveides nolūku, t. i., reģionālās attīstības veicināšana. Tas noteica nepieciešamību veikt izmaiņas arī RSEZ darbībā. Rezultātā 2010. gadā tika vēlreiz mainīts RSEZ juridiskais statuss no akciju sabiedrības uz kopīgo pašvaldību iestādi, kā arī veikti grozījumi RSEZ ietilpstošajā teritorijā.

Paralēli šīm izmaiņām mainījās arī ekonomiskā un ārpolitiskā situācija valstī, jo 2004. gada maijā Latvija iestājās Eiropas Savienībā un tika veikta normatīvo aktu harmonizēšana saskaņā ar ES nostādņēm. Kopš 2004. gada būtiskas izmaiņas RSEZ darbību regulējošajos normatīvajos aktos ir veiktas vairākkārt, un kopumā tās konkurētspēja un pievilcība investīcijām ir samazinājusies. Neskatoties uz to, tieši pēdējie pieci gadi ir sekmīgākie kopš RSEZ izveides.

RSEZ attīstībā var šķirt 2 posmus: 1) 1997.–2010. gads; 2) kopš 2010. gada līdz šim. Kopumā RSEZ komercsabiedrības (kopš 2001. gada) ir investējušas gandrīz 150 miljonus eiro, no tiem pēdējos 10 gados aptuveni 120 miljonus eiro, bet pēdējos piecos gados – gandrīz 80 miljonus eiro. RSEZ komercsabiedrību apgrozījums 2016. gadā pēc provizoriskiem aprēķiniem ir pārsniedzis 78 miljonus eiro (2015. gadā – 70,5 miljoni eiro). Salīdzinot ar 2009. gadu, apgrozījums 2016. gadā pieauga par 53 miljoniem eiro jeb 3 reizes. 2016. gadā apgrozījuma pieaugums tiek prognozēts visām lielākajām RSEZ komercsabiedrībām – lielākais *NewFuels* RSEZ SIA (~ 30%) un *Energy Resources* RSEZ SIA (~200%).

Izaugsmes perspektīvas un investīciju piesaisti gan Latvijā, gan Eiropā pēdējos gados apgrūtina politiskā nestabilitāte un Eirozonas lēnā ekonomiskā izaugsme Neapšaubāmi, sekmīgai investīciju piesaistei ļoti nozīmīgs faktors ir sakārtota un kvalitatīva uzņēmējdarbības infrastruktūra. Tieši tāpēc nozīmīgas ir pašvaldību ieceres saistībā ar Struktūrfondu finansētu projektu ieviešanu RSEZ teritorijā infrastruktūras sakārtošanai, kā arī proaktīva RSEZ darbība investīciju piesaistei.